

Applying the Concept of Political Utility through Voting Decision and Public Service Provision

Sanya Kenaphoom

Associate Professor, Faculty of Political Science and Public Administration,
Rajabhat Maha Sarakham University

Received: November 25, 2017 **Accepted:** February 28, 2018

Abstract

Public service provision refers to activities concerning the public good that is carried out by public organizations under public laws or by the private sector under government regulations. The public service management is divided into three types: governmental, industrial and commercial, and social and cultural. This article aimed to introduce an application of the concept of political utility through voting decision and public service provision. To apply the concept of political utility, the public and representative candidates should understand and consider the following issues; political process, spatial context, human nature at the individual and social levels, rationality in decision making, political decision making, and relationship between political utility and voting decision.

Keyword: political utility, voting decision, public service provision

การประยุกต์อรรถประโยชน์ทางการเมืองผ่านการตัดสินใจเลือกตั้งและการจัดบริการสาธารณะ

สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ได้รับบทความ: 25 พฤศจิกายน 2560

ตอบรับตีพิมพ์: 28 กุมภาพันธ์ 2561

บทคัดย่อ

การจัดบริการสาธารณะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะที่ดำเนินการจัดทำขึ้นโดยบุคคลในกฎหมายมหาชนหรือ โดยเอกชนซึ่งฝ่ายปกครองต้องใช้อำนาจกำกับดูแลบางประการและอยู่ภายใต้ระบบพิเศษ การบริการสาธารณะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การจัดบริการสาธารณะปกครอง การบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม การบริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้อรรถประโยชน์ทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการการตัดสินใจเลือกตั้งและการจัดบริการสาธารณะ อย่างไรก็ตามการประยุกต์ใช้อรรถประโยชน์ทางการเมืองที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกตั้งและการจัดบริการสาธารณะนั้น ภาคประชาชนและภาคผู้แทนประชาชนควรทำความเข้าใจและตระหนักอย่างแรงกล้าในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ กระบวนการทางการเมือง บริบทเชิงพื้นที่ ธรรมชาติของมนุษย์ระดับปัจเจกและสังคม เหตุผลการตัดสินใจของมนุษย์ เจเนอรัลการตัดสินใจทางการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างอรรถประโยชน์ทางการเมืองกับการตัดสินใจเลือกตัวแทน

คำสำคัญ: อรรถประโยชน์ทางการเมือง การตัดสินใจเลือกตั้ง การจัดบริการสาธารณะ

บทนำ

รัฐประศาสนศาสตร์ หรือ การบริหารรัฐกิจ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของการบริหารและดำเนินงานภารกิจของรัฐให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี กล่าวคือรัฐชาติ (ประเทศ) ในฐานะที่เป็นองค์การหนึ่งท่ามกลางองค์การอื่น (ประเทศอื่น) ในโลกมีบทบาทหน้าที่ที่ต้องดำเนินการกิจต่างๆ เพื่อให้พลเมืองของตนเองเข้าถึงสถานะที่พึงประสงค์ เช่น การกินดี อยู่ดี มีความสุข ปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ฯลฯ เมื่อพิจารณาว่าภารกิจของรัฐมีอะไรบ้างก็จะพบว่ามีความมากมายก่ายกองสืบเนื่องจากการจำเป็นของพลเมืองมีมากขึ้นและสลับซับซ้อนอย่างต่อเนื่อง การพิจารณาภารกิจของรัฐจึงมองไปที่ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวง กรม สำนัก ฯลฯ บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานเหล่านั้นคือ “ภารกิจของรัฐ” การดำเนินการกิจให้ประสบความสำเร็จ เรียกว่า “การบริหาร (Administration)” ดังนั้นการบริหารงานภาครัฐจึงถูกเรียกว่า “รัฐประศาสนศาสตร์” หรือ “การบริหารรัฐกิจ” (Public Administration) ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการบริการรัฐกิจคือ ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ที่รัฐได้เน้นมาโดยตลอดแม้ว่ากระบวนทัศน์ทางการบริหารงานภาครัฐ (Public Administration Paradigms) จะเปลี่ยนแปลงยกระดับให้ทันสมัยมาโดยตลอดระยะเวลา

วิวัฒนาการของกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์มีพัฒนาการเรื่อยมาในแต่ละยุคสมัยย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนในยุคสมัยนั้นๆ การจัดการบริการสาธารณะ (Public Service Management) เป็นหนึ่งในกระบวนทัศน์ทางรัฐประศาสนศาสตร์ที่เน้นการจัดกระทำและขับเคลื่อนกิจการที่อยู่ในความอำนาจการหรือในกำกับดูแลของฝ่ายปกครองซึ่งจัดทำเพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนตามจุดมุ่งหมายของการก่อตั้งองค์กรหรือกิจกรรมนั้น โดยที่กิจกรรมใดจะเป็นบริการสาธารณะได้ก็ต่อเมื่อนิติบุคคลมหาชนเป็นผู้ดำเนินการหรือดูแลกิจกรรมนั้นเพื่อสาธารณะประโยชน์ อย่างไรก็ตามการบริการสาธารณะอาจแยกเป็นสองลักษณะ ดังนี้ (Rene' Chapus, 1996 ; Jean de Soto, 1994 อ้างใน Boramanan, 2004) (1) *การบริการสาธารณะลักษณะทางด้านการเมือง* ได้แก่ สิ่งที่รัฐจะต้องจัดทำเพื่อสนองความต้องการของคนในชาติไม่ว่าจะเป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น ความปลอดภัย จนกระทั่งถึงความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ โดยรัฐอาจทำเองหรือมอบให้คนอื่นเป็นผู้ดำเนินการจัดทำก็ได้ และ (2) *การบริการสาธารณะลักษณะทางด้านกฎหมาย* ประกอบด้วยเงื่อนไข สามประการ ได้แก่ เกิดขึ้นจากผู้ปกครองประเทศหรือจากแนวทางที่ผู้ปกครองประเทศวางไว้ มีความต้องการจากประชาชนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม และ เกิดความไม่เพียงพอหรือไม่สามารถจัดทำได้โดยเอกชน

การจัดการบริการสาธารณะจึงเป็นกิจกรรมเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะที่ดำเนินการโดยฝ่ายปกครอง ต้องใช้อำนาจกำกับดูแลบางประการและอยู่ภายใต้ระบบพิเศษ ซึ่งบริการสาธารณะแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (Yawaprapas, 1996; Klaikeung, 2007)

1. การจัดการบริการสาธารณะปกครองเป็นกิจกรรมที่โดยสภาพแล้วเป็นงานในหน้าที่ของฝ่ายปกครองที่จะต้องจัดทำเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการดูแลความปลอดภัยและความสงบสุขของชุมชนที่รัฐหรือฝ่ายปกครองจัดทำให้ประชาชนโดยไม่ต้องเสียค่าตอบแทน นอกจากนี้เนื่องจากเนื้อหาของบริการสาธารณะทางปกครองจะเป็นเรื่องที่เป็นหน้าที่เฉพาะของฝ่ายปกครองที่ต้องอาศัยเทคนิคพิเศษ รวมทั้งอำนาจพิเศษของฝ่ายปกครองตามกฎหมายมหาชนในการจัดทำบริการสาธารณะด้วย ดังนั้นบริการสาธารณะ

ประเภทนี้ ฝ่ายปกครองจึงไม่สามารถมอบให้องค์กรอื่นหรือเอกชนเข้ามาดำเนินการแทนได้ เช่น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบภายใน การป้องกันประเทศ การสาธารณสุข การอำนวยความสะดวก การต่างประเทศ และการคลัง เป็นต้น ซึ่งแต่เดิมนั้นการบริการสาธารณะทุกประเภทจัดว่าเป็นบริการสาธารณะทางปกครองทั้งสิ้น ต่อมาเมื่อกิจกรรมเหล่านี้มีมากขึ้นและมีรูปแบบและวิธีการในการจัดทำที่แตกต่างกันออกไปจึงเกิดประเภทใหม่ๆ ของบริการสาธารณะขึ้นมาอีก

2. บริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมเป็นกิจกรรมที่เน้นทางด้านการผลิต การจำหน่าย การให้บริการและมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับ เช่น กิจกรรมของเอกชน (วิสาหกิจเอกชน) ซึ่งมีความแตกต่างกับบริการสาธารณะทางปกครองอยู่ด้วยกัน 4 ประการ ได้แก่ (1) *วัตถุประสงค์* บริการสาธารณะทางปกครองจะมีวัตถุประสงค์เพื่อสนองความต้องการของประชาชนในประเทศแต่เพียงอย่างเดียว ส่วนบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมนั้น มีวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจเหมือนกับวิสาหกิจเอกชน คือ เน้นทางด้านการผลิต การจำหน่าย การให้บริการ และมีการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับดังเช่นกิจกรรมของเอกชน (2) *วิธีปฏิบัติงาน* บริการสาธารณะทางปกครองจะมีวิธีปฏิบัติงานที่รัฐสร้างขึ้นมาเป็นแบบเดียวกัน มีระบบบังคับบัญชาซึ่งใช้กับผู้ปฏิบัติงานทุกคน ในขณะที่บริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมจะมีวิธีปฏิบัติงานที่สร้างขึ้นเองแตกต่างไปจากบริการสาธารณะที่มีลักษณะทางปกครอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเหมาะสมในการดำเนินการ (3) *แหล่งที่มาของเงินทุน* บริการสาธารณะทางปกครองจะมีแหล่งที่มาของเงินทุนจากรัฐแต่เพียงอย่างเดียว โดยรัฐจะเป็นผู้รับผิดชอบเงินทุนทั้งหมดที่นำมาใช้จ่ายในการดำเนินการ ส่วนบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมนั้น แหล่งรายได้ส่วนใหญ่จะมาจากค่าตอบแทนการบริการของผู้ใช้บริการ (4) *ผู้ใช้บริการ* สถานภาพของผู้ใช้บริการสาธารณะทางปกครองนั้นจะถูกกำหนดโดยกฎข้อบังคับทั้งหมด ซึ่งรวมถึงตั้งแต่การกำหนดองค์กร การจัดองค์กร และการปฏิบัติงาน ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บริการกับผู้ให้บริการสาธารณะประเภทนี้จึงมีลักษณะเป็นนิติกรรมที่มีเงื่อนไขและไม่เท่าเทียมกัน ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้บริการของบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมจะมีลักษณะเสมอภาคกัน เพราะถูกกำหนดโดยสัญญาตามกฎหมายเอกชน

3. บริการสาธารณะทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นการให้บริการทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต้องการความอิสระคล่องตัวในการทำงานโดยไม่มุ่งเน้นการแสวงหากำไร เช่น การแสดงนาฏศิลป์ พิพิธภัณฑสถาน การศึกษา การวิจัย เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าภารกิจของการจัดบริการสาธารณะมุ่งเน้นการตอบสนองและแก้ปัญหาความต้องการจำเป็นของพลเมืองอย่างเหมาะสม การจัดบริการสาธารณะจึงถือว่าเป็นอรรถประโยชน์ทางการเมืองหนึ่งท่ามกลางอรรถประโยชน์ทางการเมืองอื่น โดยอรรถประโยชน์ทางการเมืองนี้อยู่บนพื้นฐานทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories) ได้แก่ นโยบายของพรรคการเมือง สภาพของตัวแสดงทางการเมือง ผลของการบริหารงาน ผลกระทบทางการเมือง มีฐานคิดจากทฤษฎีคุณค่าทางเศรษฐศาสตร์การเมืองและทางเลือกสาธารณะ เช่น การเห็นคุณค่าในนโยบายภาครัฐ การเห็นคุณค่าในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย เป็นต้น อรรถประโยชน์ทางการเมืองมีฐานคิดจากทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมือง 4 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีปัจจัยกำหนด ทฤษฎีจิตวิทยา ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน และทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Editor, 2017) ฉะนั้นการสร้างควมไว้วางใจใน

หมู่ภาคประชาชนโดยรัฐนั้นไม่ว่าจะเป็นมิติทางการเมืองหรือมิติทางการบริหาร การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งความไว้วางใจดังกล่าว รัฐจึงต้องนำเอาแนวคิดอรรถประโยชน์ทางการเมือง (Concept of Political Utility) ที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง แนวคิดทางเลือกสาธารณะ ทฤษฎีอรรถประโยชน์ ทฤษฎีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจทางการเมือง ตลอดจนตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมโยงหลักการของอรรถประโยชน์ทางการเมือง ทั้งนี้เพราะอรรถประโยชน์ทางการเมืองเป็นสิ่งเร้าภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางการเมืองหรือการตัดสินใจทางการเมืองของปัจเจกบุคคลในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง โดยไม่ว่าการตัดสินใจทางการเมืองของตัวแสดงทางการเมืองใดๆ ก็ตาม ย่อมขึ้นอยู่กับประโยชน์สูงสุดที่เขาได้รับหรือคาดว่าจะได้รับ (Kenaphoom, 2017)

อย่างไรก็ดีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแย่งชิงทรัพยากรนั้นยังคงมีอยู่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มขึ้นของประชากรอยู่ตลอดเวลา การแก้ไขปัญหาในลักษณะเชิงโครงสร้างจากนโยบายของภาครัฐด้วยแนวทางจากบนลงล่าง (Top-Down Approach) ไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงได้ (Polkamchad and Others, 2017) ผู้มีอำนาจทางการเมืองหรือรัฐบาลที่ได้ดำเนินการจัดบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของพลเมือง ย่อมจะทำให้พลเมืองเกิดความรักและความศรัทธาต่อรัฐบาลนั้น และแน่นอนในวิถีประชาธิปไตยที่ใช้วิธีการเลือกตั้งเพื่อคัดเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นรัฐบาล รัฐบาลที่ได้ดำเนินการดังกล่าวย่อมจะได้รับความไว้วางใจจากพลเมืองให้เข้ามามีบริหารชาติบ้านเมืองอีกระหน่งต่อไป การดำเนินจัดบริการสาธารณะที่ดีจึงเป็นไปตามแนวคิดอรรถประโยชน์ทางการเมืองในมิติทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories) โดยกระบวนการนโยบายสาธารณะผ่านกระบวนการทางเมืองแบบวิถีครรลองประชาธิปไตยที่ประชาชนมีอำนาจในการเลือกทางเลือกสาธารณะที่ได้นำเสนอโดยพรรคการเมือง (Political party) หรือตัวแสดงทางการเมืองซึ่งเสนอตนเองเป็นตัวแทนประชาชน (Representatives) ด้วยกระบวนการจัดการเลือกตั้ง (Election process)

วัตถุประสงค์การศึกษา

บทความนี้ผู้เขียนได้นำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้อรรถประโยชน์ทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการการตัดสินใจเลือกตั้งและการจัดบริการสาธารณะ เพื่อให้เป็นหลักการสำหรับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งพิจารณาตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งลักษณะใดและเป็นประโยชน์สำหรับนักการเมืองผู้เสนอตัวเองเป็นตัวแทนเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองว่าจะต้องปรับปรุง ตัวเอง แนวนโยบาย วิสัยทัศน์ ฯลฯ ที่สอดคล้องกับหลักการหรือทฤษฎีที่ควรจะเป็นอย่างไร โดยเฉพาะทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผลเมื่อทั้งสองภาคส่วน (ภาคประชาชนและภาคตัวแทนประชาชน) ได้ตัดสินใจบนพื้นฐานของทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theory) ย่อมจะเกิดผลดีต่อการจัดบริการสาธารณะอย่างแท้จริง

ระเบียบวิธีการศึกษา

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัย เรื่อง อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองและแนวทางการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยของประชาชนกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ซึ่งได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ปีงบประมาณ 2559 (Kenaphoom, 2016) โดยส่วนหนึ่งของผลการวิจัย พบว่า อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถี

ประชาธิปไตย ได้แก่ ปัจจัยอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน ($\beta = .216$) ปัจจัยกระแสนิยม ($\beta = .198$) ปัจจัยการจัดกลุ่มทางสังคม ($\beta = .186$) ปัจจัยประสิทธิภาพนโยบาย ($\beta = .153$) ปัจจัยการทำตามใจตนเอง ($\beta = .123$) ปัจจัยความสามารถของนักการเมือง ($\beta = .105$) ปัจจัยการยอมรับนับถือ ($\beta = .089$) และปัจจัยแนวนโยบายของพรรคการเมือง ($\beta = .088$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าเป็น 0.529 และสามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย ได้ร้อยละ 28.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.724 ($F = 16.267$; $p - \text{Value} = 0.001$) (Kenaphoom, 2017A) ดังนั้นบทความนี้ได้นำผลการวิจัยดังกล่าวมาเป็นข้อสารสนเทศเพื่อค้นหาและกำหนดแนวทางการประยุกต์ใช้บรรทัดฐานทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการการตัดสินใจเลือกตั้งและการจัดบริการสาธารณะ โดยการศึกษาเอกสารเพิ่มเติม (Documentary) ซึ่งได้นำแนวคิดบรรทัดฐานทางการเมือง (Kenaphoom, 2017) แนวคิดพฤติกรรมทางการเมือง และแนวคิดการจัดการบริการสาธารณะ มาเป็นกรอบแนวคิดในการนำเสนอ ดังนี้

การทบทวนวรรณกรรม

อรรถประโยชน์ทางการเมือง หมายถึง สิ่งเร้าภายนอกตัวบุคคล ที่เกิดจากกิจกรรมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็น ตัวแสดงทางการเมือง สถานการณ์ทางการเมือง กระบวนการทางการเมือง รูปแบบการเมือง ผลผลิตทางการเมือง ตลอดจนผลกระทบทางการเมือง เป็นต้น เช่น ความนิยมชอบชมในตัวผู้สมัคร กระแสนิยมในพรรคการเมือง การได้รับประโยชน์ต่างตอบแทน การแจกจ่ายสิ่งของ การซื้อเสียง แนวนโยบายสาธารณะ ตลอดจนสิ่งที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตทั้งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ทั้งประโยชน์ต่อตนเอง หรือประโยชน์ต่อส่วนรวม สิ่งเร้าเหล่านี้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของบุคคลไม่ว่าจะในรูปแบบของผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง (Political Observant) ผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participant) หรือ หุ่นส่วนทางการเมือง (Political Partnership) โดยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับอรรถประโยชน์ทางการเมือง ได้แก่ (Kenaphoom, 2017)

1. สิ่งเร้าทางการเมือง (Political Stimulus) หมายถึง อรรถประโยชน์ทางการเมืองซึ่งเป็นผลผลิตจากกิจกรรมทางการเมือง โดยอธิบายได้จากฐานคติ 4 ทฤษฎี ดังนี้

1.1 ทฤษฎีปัจจัยกำหนด (Deterministic Theories) ทฤษฎีนี้มีฐานคติว่าปัจจัยทางสังคมเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรมทางการเมือง หรือภูมิหลังของเขามีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อพฤติกรรมทางการเมือง สิ่งเร้าตามทฤษฎีนี้ เป็นเรื่องการรวมกลุ่มกันทางสังคมวิทยาและสภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งเกิดจากการจัดให้อยู่กลุ่มหรือประเภทเดียวกัน เช่น กลุ่มเครือญาติ กลุ่มธุรกิจ กลุ่มการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ เป็นต้น

1.2 ทฤษฎีจิตวิทยา (Psychology Theories) ปัจจัยทางด้านความรู้สึกหรือความผูกพันทางการเมืองหรือปัจจัยทางจิตวิทยา เช่น ความผูกพัน, ความจงรักภักดี, ความเชื่อ และ ความศรัทธา ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะตัวแสดงทางการเมือง เช่น ความศรัทธาในตัวนักการเมือง ความศรัทธาในผู้ปกครองว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์, ความศรัทธาในพรรคการเมือง ความรักและผูกพันในตัวแสดงทางการเมือง และความมีบุญคุณของนักการเมือง เป็นต้น

1.3 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theories) เป็นเรื่องของผลประโยชน์ต่างตอบแทน หรือตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ขึ้นอยู่กับความต้องการในผลประโยชน์การสูญเสียประโยชน์ การได้รับรางวัล และการได้กำไรเป็นความรู้สึกสำนึกพื้นฐานการตัดสินใจ สิ่งของต่างตอบแทนที่บุคคลได้รับทั้งที่เป็นเงิน หรือไม่ใช่ตัวเงิน เป็นวัตถุ หรือไม่ใช่วัตถุ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการตัดสินใจก็ต่อเมื่อบุคคลมีพึงพอใจในสิ่งของต่างตอบแทนนั้นในระดับหนึ่ง

1.4 ทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories) ปฏิกริยา ของความสำนึกตรรกะตรองเชิงเหตุผล (Rational Framework) ของบุคคลที่จะตัดสินใจ ซึ่งเป็นเรื่องของคุณค่าสูงสุดที่แท้จริงที่หลอมรวมเอาทั้งในมิติของเศรษฐศาสตร์ สังคม และการเมือง เช่น ผลประโยชน์ที่แท้จริงอย่างยั่งยืนต่อตนเอง ผลประโยชน์ที่แท้จริงอย่างยั่งยืนต่อสาธารณะ การความเกิดความเสียหายต่อส่วนร่วม หรือ กล่าวง่าย ๆ คือ เป็นความรู้สึกนึกคิดชอบชั่วดี แยกแยะดี หรือชั่วออกจากกันได้อย่างมีเหตุผล (Rationality) พิจารณาจากเหตุปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มองการณ์ไกลตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบของการกระทำทั้งในปัจจุบัน และอนาคต ไม่ใช่การอ้างเหตุอ้างผล (Reason) เพราะการอ้างเหตุอ้างผลเป็นการหาเหตุผลเข้าข้างตนเอง ซึ่งเหตุผลนั้นอาจจะไม่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง (ทฤษฎี : Theory) การเข้าถึงความมีเหตุผล จึงจำเป็นต้องเข้าใจเส้นทางตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด (Times line) หรือ จิ๊กซอว์ (Jigsaw) ตั้งแต่ตัวแรกถึงตัวสุดท้าย ดังนั้นความสำนึกเชิงเหตุผลจึงจำเป็นต้องเข้าใจทฤษฎีต่าง ๆ พอสมควร เพราะทฤษฎีถือได้ว่าเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็นจริงที่สุด

2.การรับรู้ในสิ่งเร้า (Perception) หมายถึง การแปลความหมายจากการสัมผัส โดยเริ่มตั้งแต่ เมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบกับประสาทสัมผัสทั้งหก (หู, ตา, จมูก, ลิ้น, กาย และใจ) ส่งกระแสประสาทไปยังสมอง เพื่อการแปลความ การรับรู้ในสิ่งเร้าจึงหมายถึงความรู้ความเข้าใจในสิ่งเร้า หรือการจำได้หมายรู้ และเข้าใจว่าสิ่งนั้นคืออะไร เป็นอะไร กล่าวคือ เป็นเรื่องของการรับรู้เข้าใจในอรรถประโยชน์ทางการเมืองอันเป็นผลที่เกิดจากกิจกรรมทางการเมือง อาจเป็นเรื่องของ ค่านิยม อำนาจ และผลประโยชน์ต่างตอบแทน ก็ได้ และนำไปสู่การเกิดเจตคติที่ดี หรือไม่ดีต่อสิ่งนั้นต่อไป

3. เจตคติในการให้คุณค่าต่อสิ่งเร้า (Attitude Towards Stimulus) การที่บุคคลรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า ดี - ไม่ดี เห็นด้วย - ไม่เห็นด้วย ยอมรับได้ - ยอมรับไม่ได้ เป็นผลจากการผสมผสาน หรือจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือสถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด ซึ่งผลรวมของความเชื่อนี้ จะเป็นตัวกำหนดแนวทางของบุคคลที่จะมีปฏิกริยาตอบสนองในสิ่งเร้านั้น เช่น ความพอใจ ไม่พอใจต่อผู้คน เหตุการณ์ และสิ่งต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และคงที่ เจตคติในการให้คุณค่าต่อสิ่งเร้า คือ การที่บุคคลมีความรู้สึกต่ออรรถประโยชน์ทางการเมืองนั้นว่าเป็นอย่างไร โดยแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในลักษณะชอบ/ไม่ชอบ อาจเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วย พอใจ/ไม่พอใจ ต่อสิ่งใด ๆ ในลักษณะเฉพาะตัวตามทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่ และทำให้จะเป็นตัวกำหนดแนวทางของบุคคลในการที่จะมีปฏิกริยาทางการเมืองตอบสนองต่อกิจกรรมทางการเมือง

4. การตัดสินใจแสดงพฤติกรรม (Decision as Behavior) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างใดอย่างหนึ่งจากทางเลือกที่มีอยู่ ซึ่งการคิดพิจารณาโดยใช้วิจารณ์ญาณของปัจเจกย่อมแตกต่างกันตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พฤติกรรมทางการเมือง ทั้งนี้ปัจเจกย่อมพิจารณาจากประสิทธิผลสูงสุด หรือผลประโยชน์สูงสุด การตัดสินใจแสดงพฤติกรรม จึงเป็นการแสดงพฤติกรรมทางการเมืองออกมาอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความสนใจ การลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมกิจกรรม การอาสาเป็นตัวแทน การเป็นตัวแสดงทางการเมือง เป็นต้น

อย่างไรก็ดีโดยหลักการแล้ว บุคคลจะตัดสินใจทางการเมืองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง (การเป็นผู้สังเกตการณ์ การเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง การเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง) ย่อมขึ้นอยู่กับอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่เข้าสัมผัส เข้าใจ และให้คุณค่าสูงสุด ซึ่งการให้คุณค่าสูงสุดของปัจเจกบุคคลย่อมแตกต่างกันออกไป อย่างไรก็ตามกลไกของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง มีตามลำดับดังนี้ 1) ปรากฏมีสิ่งเร้าที่เกิดจากกิจกรรมทางการเมืองขึ้น (อรรถประโยชน์ทางการเมือง) 2) บุคคลได้สัมผัสสิ่งเร้า 3) บุคคลรับรู้แปลความหมาย จำได้หมายรู้และเข้าใจในสิ่งเร้า 4) บุคคลให้ให้คุณค่ากับสิ่งเร้า โดยการให้คุณค่าในสิ่งเร้าแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับหลายอย่าง เช่น ค่านิยม, ทศนคติ, ความใส่ใจ, ความตั้งใจ, สภาพจิตใจ, อารมณ์, การคาดหวัง, ความดีใจ, เสียใจ และ ความสามารถทางสติปัญญา เป็นต้น การให้คุณค่ากับสิ่งเร้าอธิบายด้วย 4 ทฤษฎี [ทฤษฎีปัจจัยกำหนด (Deterministic Theories) ทฤษฎีจิตวิทยา (Psychology Theories) ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) และทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories)] และ 5) บุคคลแสดงพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งเร้าด้วยการเป็นผู้สังเกตการณ์ หรือการเป็นผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง หรือการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

ผลการศึกษา

บุคคลผู้จะอาสาเข้ามาเป็นตัวแทนภาคประชาชนจำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ปุถุชน ก่อนการพิจารณาการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้เขียนจะชี้ให้เห็นลักษณะธรรมชาติของมนุษย์หรือด้วยความจริงที่แท้จริงของมนุษย์ และลักษณะธรรมชาติของสิ่งอื่นซึ่งมีถ้อยคำอยู่อย่างหลากหลาย ดังนี้

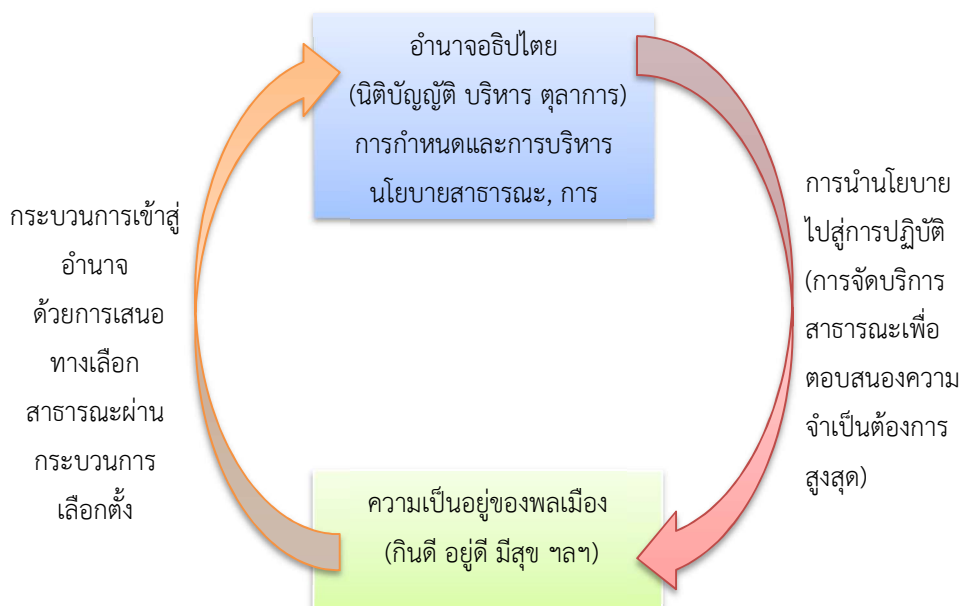
ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะธรรมชาติของสิ่งอื่นและธรรมชาติของมนุษย์

ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์	ลักษณะธรรมชาติของสิ่งอื่น
1. ว่าด้วยความมียุ่จริง (Metaphysics) เช่น ความจริงคือวัตถุ (วัตถุนิยม) ความจริงคือจิต (จิตนิยม) ความจริงคือทั้งวัตถุและจิต (ทวินิยม) รับรู้โดยจิตสัมผัสกับวัตถุนอก (ทวินิยม) ความจริงมีหลายสิ่ง (พหุนิยม ทุกสิ่งอย่างในโลกล้วนเป็นความจริง) เป็นต้น (Kenaphoom, 2014)	- ความจริงเป็นสิ่งที่เดียวแต่การรับรู้ของบุคคลย่อมต่างแตกต่างกันออกไปตามข้อจำกัดของแต่ละบุคคล - การรับรู้ที่แตกต่างกัน (นานาจิตตัง) ต่างคนต่างก็มีความคิด ความเห็นเป็นตัวของตัวเอง - ปัญหานี้อาจทำให้บุคคลตีความหมายของสิ่งเดียวกันไปคนละอย่าง
2. ว่าด้วยกลศาสตร์แห่งจักรวาล (ภววิทยา วิชาที่ว่าด้วยความจริงที่แท้จริง) โดยสรุปแล้วมีสองสาย ได้แก่ (Thianprathuangchai ; Mongkol, 2014)	
2.1 ความจริงโดยสัจจะ (ปรมาตมสัจจะ) เป็นความจริงที่ไม่เป็นเปลี่ยนแปลง เป็นความจริงที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ หรือเป็นความจริงทางวิทยาศาสตร์ เช่น วิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี ชีวะ ฯลฯ	

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะธรรมชาติของสิ่งอื่นและธรรมชาติของมนุษย์ (ต่อ)

ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์	ลักษณะธรรมชาติของสิ่งอื่น
2.2 จริงโดยสมมติ (สมมติสัจจะ) เป็นความจริงที่มนุษย์กำหนดขึ้นสร้างขึ้นแล้วบัญญัติศัพท์เรียกชื่อ เป็นความจริงสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ยอมรับความเป็นจริงโดยการสมมติว่าเป็นจริง เช่น สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ ฯลฯ ดังนั้นแนวทางการพิจารณาลักษณะธรรมชาติของสิ่งอื่น พิจารณาโดยหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” พระบรมราโชวาทของในหลวงรัชกาลที่ 9 “การที่เราถึงความจริงที่แท้จริงอย่างทอ่งแท้ (กลศาสตร์แห่งจักรวาล) เราจะสามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นได้” ผู้เสนอตัวเองเป็นตัวแทนภาคประชาชนโดยเฉพาะบทบาทบริหารภาครัฐหรือภาคท้องถิ่นจึงต้องเข้าใจเข้าถึงองค์ภาพพทั้งหมดเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการสาธารณะ	

นอกจากนั้นยังมีความจำเป็นต้องเข้าใจความสัมพันธ์ของการเมืองและการบริหารรัฐกิจ กล่าวคือการเมืองเป็นการแสวงหาอำนาจและใช้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของรัฐให้แก่พลเมืองอย่างเสมอภาค เท่าเทียมและเป็นธรรมบนพื้นฐานของความต้องการจำเป็น (Need) อย่างแท้จริง โดยการกำหนดออกมาเป็นนโยบายสาธารณะ (Public Policy) การเมืองมักให้ความสำคัญกับค่านิยม (Values: ความชอบ/ความไม่ชอบ, รัก/ไม่รัก ฯลฯ) ส่วนการบริหารเป็นการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะนั้นไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง (Politics) และการบริหาร (Administration) มีลักษณะตามผังมโนทัศน์ ดังนี้

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการเมือง และจัดบริการสาธารณะ

การประยุกต์ใช้บรรทัดฐานทางการเมืองผ่านการตัดสินใจเลือกตั้งและแนวทางการจัดบริการสาธารณะ

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าเป็นไปทางการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการกำหนดนโยบายสาธารณะและการขับเคลื่อนการจัดบริการสาธารณะ ดังนั้นหลักการสำคัญที่ภาคประชาชนและภาคผู้แทนประชาชนควรทำความเข้าใจและตระหนักอย่างแรงกล้า ได้แก่ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความเข้าใจกระบวนการทางการเมือง หมายถึง ทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้กับบริบทกระบวนการทางการเมืองในประเทศหรือพื้นที่นั้น ซึ่งเป็นหลักรัฐศาสตร์ที่เป็นกลไกทางการเมืองในแต่ละพื้นที่ เช่น ในระดับประเทศ (กรณีประเทศไทย) พิจารณาจากกฎหมายรัฐธรรมนูญออกแบบโครงสร้างรัฐอย่างไร กฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง กฎหมายเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ หรือในระดับท้องถิ่นก็สามารถพิจารณาได้จากรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น โดยสรุปแล้วคือการทำความเข้าใจโครงสร้างของรัฐ (ทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น) กฎหมายที่กำหนดการได้มาซึ่งตัวแทนประชาชน (กฎหมายการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายเลือกตั้ง เป็นต้น) กฎหมายเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ ฯลฯ อย่างไรก็ตามการทำความเข้าใจประเด็นนี้จะทำให้เข้าใจระบบและกลไกในสองประเด็น กล่าวคือ

1.1 มิติของการเข้าสู่อำนาจ เกี่ยวกับระบบและกลไกการเข้าสู่อำนาจของผู้แทนประชาชนซึ่งเป็นเรื่องของการใช้อำนาจในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

1.2 มิติการใช้อำนาจในการจัดสรรทรัพยากร เกี่ยวกับระบบและกลไกการจัดบริการสาธารณะ เป็นเรื่องของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ความเข้าใจบริบทเชิงพื้นที่ หมายถึง การเข้าบริบทเกี่ยวกับข้อมูลที่ตั้งของพื้นที่นั้นๆ เช่น เฉพาะประเทศนั้น ท้องถิ่นนั้น หมู่บ้านนั้น เป็นต้น เนื่องจากบริบทแต่ละพื้นที่มีปัจจัยเงื่อนไขแวดล้อมแตกต่างกันออกไปซึ่งมองโดยสังเขปได้สองประเด็นใหญ่ๆ กล่าวคือ

2.1 วัฒนธรรมทางการเมือง วัฒนธรรมการเมืองเป็นปัจจัยเงื่อนไขหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการได้มาซึ่งตัวแทนประชาชน วัฒนธรรมทางการเมืองเป็นแบบแผน (pattern) ทักษะคติทางการเมืองของแต่ละบุคคล เป็นความรู้สึกนึกคิดภายในซึ่งเป็นตัวสร้างทัศนคติทางการเมืองหรือการแสดงออกที่เป็นบทบาททางการเมือง (Almond, Gabriel A. and Powell, Bingham Jr. 1966) วัฒนธรรมทางการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก พฤติกรรม และอุดมการณ์ทางการเมืองของบุคคลในระบบการเมือง (Pye, 1966) ซึ่งเกิดจากกระบวนการการอบรมกล่อมเกลามาที่แต่ละคนได้รับจากระบบการเมืองนั้น (Yinger, 1962) เรียกว่ากระบวนการกล่อมเกลามาทางการเมือง โดยที่วัฒนธรรมการเมืองถูกจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ (Almond & Verba, 1965)

2.1.1 วัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบ (Parochial political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเลย ไม่มีการรับรู้ ไม่มีความเห็น และไม่ใส่ใจต่อระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองมีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง

2.2.2 วัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า (Subject political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจต่อระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกกระบวนการ และไม่มีความรู้สึกว่าคุณเองมีความหมายหรืออิทธิพลต่อระบบการเมือง บุคคลเหล่านี้จะ

ยอมรับอำนาจของรัฐ เชื่อฟัง และปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐโดยคหุฎิ ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าจะพบได้ในกลุ่มคนชั้นกลางเป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป แต่มีความเชื่อว่าอำนาจรัฐเป็นของผู้ปกครอง ประชาชนทั่วไปควรมีหน้าที่เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายเท่านั้น

2.2.3 วัฒนธรรมการเมืองแบบการมีส่วนร่วม (Participation political culture) เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองเป็นอย่างดี เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพื่อควบคุม กำกับ และตรวจสอบให้ผู้ปกครองทำการปกครองเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน ลักษณะวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจะพบเห็นได้ในชนชั้นกลางส่วนใหญ่ของประเทศอุตสาหกรรมหรือประเทศที่พัฒนาแล้ว ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงแล้ว

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางการเมืองของแต่ละพื้นที่เป็นการทำความเข้าใจทั้งระดับปัจเจกตลอดจนถึงสังคมเกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึก พฤติกรรม และอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งสะท้อนออกมาให้เห็นรูปธรรมกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง กล่าวคือ

1. ชุมชนใดที่สมาชิกส่วนใหญ่เพิกเฉยไม่สนใจกิจกรรมทางการเมืองใด ใครจะมาเป็นตัวแทนหรือผู้บริหารก็ไม่ให้ความสนใจ เป็นวัฒนธรรมการเมืองแบบคับแคบ ดังนั้นผู้เป็นตัวแทนที่จะเข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองก็อาจเป็นบุคคลอื่นนอกชุมชน หรือผู้ถือสิทธิในชุมชนนั้นๆ

2. ชุมชนใดสมาชิกส่วนใหญ่ชื่นชมบุคคลใดบุคคลหนึ่งว่าเป็นผู้มีบารมี ประชาชนเชิดชูหวังพึ่งพาบารมีของบุคคลนั้น ถือว่าชุมชนนั้นมีวัฒนธรรมการเมืองแบบไพร่ฟ้า ดังนั้นเรามักจะเห็นตัวแทนประชาชนเป็นผู้มีบารมีหรือมีอิทธิพลในพื้นที่นั้น

3. ชุมชนใดที่ตัวตัวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้อง การสนับสนุน การคัดค้าน การต่อต้าน ถือว่าชุมชนนั้นมีวัฒนธรรมการเมืองแบบการมีส่วนร่วม ดังนั้นผู้แทนประชาชนมักจะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมตามหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (โปรดพิจารณาเพิ่มเติม Hicken, 2010)

2.2 ระดับความต้องการจำเป็นของประชาชน โดยสังเขปอาจพิจารณาโดยนำทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการเป็นความต้องการของ Maslow มีเป็นฐานคติในการพิจารณาได้ โดยความต้องการของมนุษย์จะเริ่มจากลำดับแรกเป็นการเบื้องต้น เมื่อความต้องการในลำดับแรกได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะเกิดความต้องการในลำดับถัดมาและลำดับต่อไป

ดังนั้นในประเด็นนี้จึงควรทำความเข้าใจทั้งระดับชุมชนและระดับปัจเจกว่าความต้องการจำเป็นของเขายู่ในระดับใดสิ่งนี้จะเป็ประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและนำไปสู่การจัดบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง

3.ความเข้าใจสถานการณ์สถานะเอื้ออำนวย เป็นการทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมภายนอกทางการเมือง เช่น ในระดับประเทศต้องทำความเข้าใจประชาคมประเทศเพื่อนบ้านหรือประชาคมโลกว่าทิศทางของประเทศหรือกลุ่มประเทศเหล่านั้นเป็นไปในทิศทางใดส่วนในระดับท้องถิ่นต้องทำความเข้าใจแนวนโยบายของ

รัฐบาลกลาง กระแสสังคมต่างๆ โดยเป็นการพิจารณาถึงโอกาสปัจจัยเอื้ออำนวยที่ดี หรือ อุปสรรคสภาวะของการกดดันบีบคั้นชีวิตชาว

4. ความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ระดับปัจเจกและสังคม ความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ จำแนกออกเป็นลักษณะ โดยธรรมชาติแล้วสัตว์มนุษย์แสดงพฤติกรรมที่เกิดจากสองอย่าง คือ เกิดจากสัญชาตญาณบุคคล (สภาวะธรรมชาติ) เช่น กิน นอน หลบภัย สืบพันธุ์ และ เกิดจากวิจรรย์ญาณ (ความคิด) ความสามารถในการใช้เหตุผล (สิ่งนี้มีแล้ว สิ่งนั้นย่อมเกิด) กิลเลส (อยากมี อยากเป็น อยากได้ อยากไม่มี อยากไม่เป็น)

อย่างไรก็ตามพึงเข้าใจว่าโดยสภาวะธรรมชาติแล้ว สัตว์มนุษย์เป็นสัตว์ที่เห็นแก่ตัวเป็นส่วนใหญ่ (ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50) ดังนั้นบุคคลย่อมกระทำในสิ่งที่ตนเองคิดว่าได้ประโยชน์เสมอ (ประโยชน์ส่วนตน ประโยชน์ส่วนรวม) และส่วนใหญ่ (บุพชน) ย่อมจะเอาตัวเองรอดเสียก่อนค่อยนึกถึงคนอื่น

5. ความเข้าใจความต้องการจำเป็นของคนที่แตกต่างกัน ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการเป็นต้องการของ Maslow ค.ศ.1943 ปรากฏในรายงานเรื่อง “A Theory of Human Motivation” ทฤษฎีนี้เสนอว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาโดยธรรมชาติแล้วมีความพร้อมที่จะทำสิ่งที่ดี หากเขาได้รับความต้องการตามลำดับ ซึ่งแสดงไว้ในรูปของฐานพีระมิด โดยความต้องการลำดับแรกจะมีมากที่สุดเป็นความต้องการพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนขาดไม่ได้ ไปจนถึงความต้องการสูงสุดในบันไดขั้นที่ 5 ได้แก่ (1) ความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ (Physiological Needs) เช่น อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค (2) ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) เช่น การมีชีวิตอยู่รอดและปลอดภัย ครอบครัวที่อบอุ่น การงานที่มั่นคง ความมั่นคงของฐานะและการเงิน การมีรายได้ที่มั่นคง (3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Need) เช่น การมีเพื่อน มีครอบครัว คนรัก มีการยอมรับในความสามารถและตัวตน ความเป็นพวกพ้อง และสิ่งสำคัญที่สุดคือ “ความรัก” (4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ (Self- Esteem Need) การยอมรับในคุณค่าของตนจากบุคคลอื่น เช่น การยกย่องชมเชย การนับถือตนเอง การยอมรับการนับถือจากผู้อื่น รางวัลเชิดชูเกียรติ และ (5) ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุด ความต้องการและความปรารถนาที่มนุษย์จะใช้ความสามารถและศักยภาพที่มีทั้งหมดในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เท่าที่เขาพึงจะทำได้ตามศักยภาพ

โดยสรุปทำความเข้าใจว่า ความต้องการของบุคคลจะแสดงออกตามลำดับ เมื่อความต้องการลำดับแรกได้รับการตอบสนองแล้วก็จะเกิดความต้องการขั้นสูงต่อไป และสิ่งที่จะตอบสนองความต้องการคือ “สิ่งเรา”

6. ความเข้าใจในเหตุผลการตัดสินใจของมนุษย์ การตัดสินใจของปัจเจกบุคคล (ธรรมชาติของการตัดสินใจมนุษย์) การตัดสินใจของคนเราเกิดขึ้นเพราะเหตุผลหลายอย่าง เช่น ตกกะโหลกลอยโจน (ไหลไปตามน้ำ) ภาวะจำยอม (อยู่ท่ามกลางสภาวะบีบคั้น) รู้เท่าไม่ถึงการณ์ (หลงละเริง เพลิน) ถูกล่อลวง (ถูกหลอกล่อให้กระทำ) การตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล (ใช้วิจรรย์ญาณ)

สำหรับการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลโดยการใช้วิจรรย์ญาณนั้นอาศัยหลักการหลายอย่าง เช่น เหตุผลเชิงเศรษฐศาสตร์ (ผลประโยชน์ต่างตอบแทนสูงสุด) เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ (โอกาสของผลดีมีมากกว่าผลเสีย) เหตุผลเชิงโดยความพึงพอใจ (สร้างความพึงพอใจให้แก่ตนเอง/ผู้ที่เกี่ยวข้อง) เหตุผลข้อมูลพื้นฐานเดิม (อาศัยหลักฐานของความต้องการจำเป็นเดิม)

ดังนั้นในประเด็นนี้พึงเข้าใจว่า คนส่วนใหญ่จะใช้วิจารณ์ฐานในการตัดสินใจ ดังนั้นการตัดสินใจทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลย่อมเกิดจากการใช้วิจารณ์ฐานแล้ว และ การตัดสินใจทางการเมือง ได้แก่ การเป็นผู้สังเกตการณ์ การเป็นผู้มีส่วนร่วม และการเป็นหุ้นส่วนทางการเมือง

7. ทำความเข้าใจว่าด้วยเงื่อนไขการตัดสินใจทางการเมือง

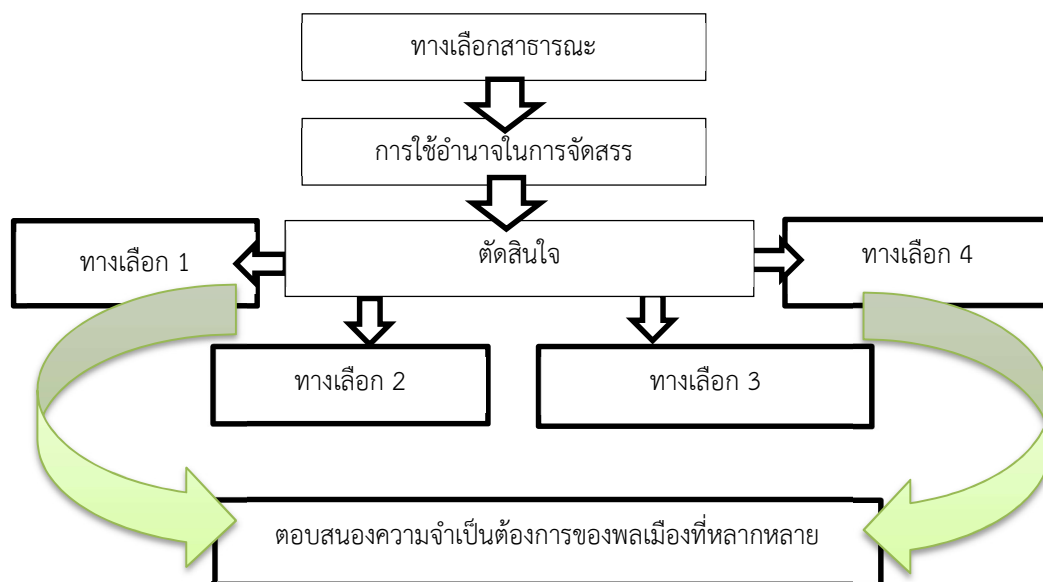
สำหรับปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมืองลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง ผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง ผู้เป็นหุ้นส่วนทางการเมือง ในประเด็นนี้มีหลักการที่เป็นทฤษฎีเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

7.1 ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy) เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจรัฐ (การเมือง) กับ ประชาชน (ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) โดยที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้คัดสรรผู้บริหารรัฐ (นักการเมือง) และผู้บริหารรัฐเป็นผู้มีอำนาจในการผลิตสินค้าและบริการสาธารณะ นอกจากนั้นรัฐ และหน่วยงานของรัฐ เป็นผู้รับผิดชอบในการสนองความต้องการของประชาชน หลักการของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองมีอยู่ว่ารัฐและนักการเมืองต้องจัดการเศรษฐกิจอย่างไร จึงจะได้ผลดีที่สุดอันเป็นประโยชน์แก่ประชาชน

อย่างไรก็ตามปัญหาหลักของเศรษฐศาสตร์การเมืองเกี่ยวข้องกับเรื่องภารกิจและความรับผิดชอบของรัฐซึ่งยังคงมีการถกเถียงเพิ่มเติม เช่น หน่วยงานใดจะบริหารจัดการได้ดีกว่ากันระหว่างรัฐหรือภาคธุรกิจเอกชน หน่วยงานใดจะสามารถให้บริการสังคมได้ดีกว่ากัน หน่วยงานใดระดมทรัพยากรเพื่อการจัดบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่รัฐหรือการเมืองเข้าไปแทรกแซงในระบบเศรษฐกิจจะช่วยแก้ไขปัญหาคือทำให้เศรษฐกิจมีปัญหามากขึ้น เป้าหมายอะไรจะสำคัญกว่ากันระหว่างจุดมุ่งหมายของสาธารณะที่เน้นประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ส่วนตัวของเอกชน เช่น โรงพยาบาลขาดทุน ผลประโยชน์ของเอกชนให้ประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวมหรือไม่ หรือ ผลประโยชน์ของเอกชนสร้างความเสียหายให้กับส่วนรวมมากกว่า ปัญหาพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ มนุษย์เราเป็นสัตว์สังคมหรือสัตว์เศรษฐกิจ เป้าหมายอะไรสำคัญเหนือกว่ากันระหว่างความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม หรือ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ ฯลฯ

การพิจารณาทำความเข้าใจในหลักเศรษฐศาสตร์การเมืองก็คือ “รัฐบาล/พรรคการเมือง/นักการเมืองที่มีอำนาจทางการเมืองจะต้องกำหนดนโยบายสาธารณะให้ตอบสนองความต้องการจำเป็นของพลเมืองอย่างสูงสุด มิเช่นนั้นก็จะไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองในวาระต่อไปอีก” (โปรดพิจารณาเพิ่มเติม โกวิท วัฒนกุล, 2552; Ness และพีริสตี คำนวนศิลป์, 2552)

7.2 ทางเลือกสาธารณะ (Public choice theory) แนวคิดใหม่ในการจัดบริการสาธารณะ โดยการพัฒนาให้มีทางเลือกสำหรับประชาชนให้มากขึ้น ได้พบว่าประชาชนพร้อมที่จะทำตามแต่ประชาชนไม่มีความสะดวก ประชาชนพร้อมที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมแต่ประชาชนไม่สะดวก เช่น การแจ้งเกิดควรจะมีการแจ้งทางไปรษณีย์ได้ การชำระภาษีทางไปรษณีย์ เป็นต้น ในส่วนของเอกชน ตัวอย่างเช่น ธนาคารวันเสาร์การมีเครื่องฝากถอนอัตโนมัติ เป็นต้น ทางเลือกถ้าจัดให้ดีจะทำให้เกิดความเสมอภาค (Equity) ลดการคอร์รัปชันไม่มีการเลือกปฏิบัติเกิดความเป็นธรรม Bish, Robert (1971) ได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของตลาด (Market behavior) มาอธิบายถึงพฤติกรรมตัดสินใจที่เกิดขึ้นในส่วนของภาครัฐ ตลอดจนมุ่งที่จะนำเอากลไกของตลาดมาปรับปรุงเพื่อให้การตัดสินใจในส่วนของภาครัฐ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังผังโนทัศน์

ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการการตัดสินใจทางเลือกสาธารณะ

ประเด็นการพิจารณาเพื่อให้การกำหนดทางเลือกสาธารณะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แนวคิดนี้จึงเป็นแนวคิดหนึ่งที่น่าไปสู่การกระจายอำนาจทางการปกครองนำมาสู่การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนถิ่น ทั้งเพื่อให้การตัดสินใจในนโยบายการจัดบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

7.3 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของประชาชน โดยประเด็นย่อย ดังนี้

7.3.1 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Theory of Utility) อรรถประโยชน์ (Utility) : ความพอใจที่ผู้บริโภคได้จากการบริโภค สินค้าและบริการในขณะหนึ่ง

7.3.2 พฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกซื้อ สินค้าและบริการต่างๆ เพื่อให้ได้รับสินค้าและบริการต่างๆ เพื่อให้ได้รับ ความพอใจสูงสุดจากงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

โดยหลักการของทฤษฎีอรรถประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์แล้วมีอยู่ว่าบุคคลย่อมจะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการที่ให้อรรถประโยชน์สูงสุดท่ามกลางสินค้าและบริการที่มีอยู่เสมอ นั่นสิ่งที่รัฐหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องดำเนินการคือ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของประชาชนให้เข้าถึง เข้าใจอย่างถ่องแท้ (อรรถประโยชน์ที่ประชาชนพึงปรารถนา) ; ความต้องการ (want) ความจำเป็น (Need) และการออกแบบผลิตภัณฑ์สาธารณะตอบสนองความต้องการจำเป็น ที่เน้นผลประโยชน์สมดุล (ส่วนร่วมและส่วนปัจเจก)

7.4 ทฤษฎีอรรถประโยชน์ทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งเร้าที่เกิดจากกิจกรรมทางการเมือง ในการนี้ผู้เขียนได้นิยามอรรถประโยชน์ทางการเมือง โดยสรุปเป็นประเด็น ดังนี้

7.4.1 สิ่งเร้าภายนอกตัวบุคคลที่เกิดจากกิจกรรมทางการเมืองที่บุคคลได้สัมผัสและได้ตีราคา หรือคุณค่าหรือประโยชน์ของสิ่งเร้านั้น ซึ่งอาจจะเป็นนามธรรมหรือรูปธรรมก็ได้ ทั้งนี้ความแตกต่างของคุณค่าย่อมขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของแต่ละบุคคล

7.4.2 ที่มาของอรรถประโยชน์ทางการเมือง ได้แก่ ตัวแสดงทางการเมือง สถานการณ์ทางการเมือง กระบวนการทางการเมือง รูปแบบการเมือง ผลผลิตทางการเมือง ตลอดจนผลกระทบทางการเมือง เป็นต้น

7.4.3 รูปแบบของอรรถประโยชน์ เช่น ความนิยมชอบชมในตัวของสมัคร กระแสนิยมในพรรคการเมือง การได้รับประโยชน์ต่างตอบแทน การแจกจ่ายสิ่งของ การซื้อเสียง แนวนโยบายสาธารณะ ตลอดจนสิ่งที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตทั้งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ทั้งประโยชน์ต่อตนเองหรือประโยชน์ต่อส่วนร่วม

7.4.4 อรรถประโยชน์ทางการเมืองมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองของบุคคลไม่ว่าจะในรูปแบบของผู้สังเกตการณ์ทางการเมือง (Political observant) ผู้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participant) หรือ หุ่นส่วนทางการเมือง (Political partnership)

อย่างไรก็ดีอรรถประโยชน์ทางการเมืองอาจพิจารณาได้ในสองมิติ ได้แก่ มิติเชิงเศรษฐศาสตร์ เช่น ความพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากการบริโภค สินค้าและบริการในขณะหนึ่ง โดยที่อรรถประโยชน์ (Utility) มีความแตกต่างจากประโยชน์ (Advantage) สินค้าบางอย่างมีประโยชน์ แต่อาจจะไม่มีอรรถประโยชน์ก็ได้เพราะอรรถประโยชน์ไปผูกติดกับความรู้สึกพอใจซึ่งเป็นเหตุผลเชิงจิตวิทยา (Psychology) และ มิติเชิงจริยศาสตร์ เช่น ความพอใจที่ผู้บริโภคเกิดขึ้นจากการตัดสินใจด้วยสามัญสำนึกเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเรื่องของผิด ชอบ ชั่ว ดี เช่น เสียสละ ไม่เบียดเบียน ไม่ละเมิด ไม่เอาเปรียบ สำหรับฐานคติเชิงทฤษฎีของอรรถประโยชน์ทางการเมือง (Political utility) ที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่ง มีดังต่อไปนี้

1.อรรถประโยชน์ทางการเมืองตามทฤษฎีปัจจัยกำหนด (Deterministic theories) ;

ปัจจัยฐานะทางสังคมและปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งฐานะตำแหน่งโดยกำเนิดและฐานะตำแหน่งได้มาจากการกระทำภายหลัง เช่น กระแสการร่วมกลุ่มทางเพศ กระแสการร่วมกลุ่มทางวัยวุฒิ กระแสการชาติพันธุ์ กระแสอิทธิพลหรือบารมีของตระกูล การร่วมกลุ่มฐานะทางเศรษฐกิจ การร่วมกลุ่มทางการศึกษา การร่วมกลุ่มทางอาชีพ ความจำเป็นทางรายได้ ความจำเป็นภาวะหนี้สิน ประสบการณ์การรับรู้ข้อมูลสารสนเทศ การร่วมกลุ่มของถิ่นที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมอื่น ฯลฯ

2.อรรถประโยชน์ทางการเมืองตามทฤษฎีจิตวิทยา (Psychology Theories) เป็นเรื่องของ

ความผูกพันตามลักษณะของกลุ่มทางสังคมหรืออัตลักษณ์ (Identification) ความจงรักภักดี (Allegiance) ความศรัทธา (Faithfulness) เจตคติ (Attitude) เป็นต้น เช่น อิทธิพลของผู้มีบารมีทางการเมือง เช่น ศรัทธาขึ้นชอบในตัวบุคคล อิทธิพลของกลุ่มการเมือง เช่น มีความเชื่อทางการเมืองร่วม มีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วม อิทธิพลของนักการเมือง เช่น รู้สึกผูกพันกับนักการเมืองในดวงใจ (ชอบนักการเมือง เช่น เป็นญาติ เป็นเพื่อน เป็นคนสนิท เป็นคนที่เคารพนับถือ) อิทธิพลของพรรคการเมือง เช่น รู้สึกผูกพันกับพรรคการเมืองที่ชื่นชอบ หรือรู้สึกชื่นชอบพรรคการเมือง ฯลฯ

3.อรรถประโยชน์ทางการเมืองตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) เป็นเรื่องของ

ของผลประโยชน์ต่างตอบแทนทั้งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ เช่น การได้รับผลประโยชน์ที่จำเป็นสำหรับดำรงชีวิต

เช่น สิ่งของ เงินทอง ฯลฯ (Physiological needs) การได้รับการดูแลให้การดำรงชีวิตปลอดภัย (ระบบเส้นสาย) (Safety needs) การได้รับความรักและนับถือให้เป็นญาติมิตรหรือเสมือนญาติ (Belongingness and love needs) การได้รับการยกย่องให้เกียรติเชิดชูให้มีชื่อเสียง (Esteem needs) การได้รับการดูแลคุ้มครองให้ทำตามความปรารถนาแห่งตน (Self-actualization needs) การได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อสาธารณะ ฯลฯ

4. อรรถประโยชน์ทางการเมืองตามทฤษฎีความสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories) เป็นเรื่องของการใช้เหตุผลบนพื้นฐานของหลักวิชาการ (แนวทางการรัฐศาสตร์ การบริหารรัฐกิจ จริยศาสตร์) เช่น นโยบายของพรรคการเมือง สภาพของตัวแสดงทางการเมือง (จริยธรรมทางการเมือง) การบริหารการเมือง (ประสิทธิภาพทางการเมือง) ผลกระทบทางการเมือง (ผลกระทบทั้งเชิงบวก/เชิงลบ)

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติแล้วอรรถประโยชน์ทางการเมืองเหล่านี้ผู้บริหารภาครัฐหรือผู้บริหารท้องถิ่นสามารถสร้างขึ้นได้โดยอาศัยหลักการและทฤษฎีดังกล่าวแต่ทั้งนี้รายละเอียดปลีกย่อยย่อมแตกต่างกันออกไปตามบริบทแต่ละพื้นที่

8. ความสัมพันธ์ระหว่างอรรถประโยชน์ทางการเมืองกับการตัดสินใจเลือกตัวแทน อรรถประโยชน์ทางการเมืองเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมือง การตัดสินใจเลือกตัวแทน (การใช้สิทธิ์เลือกตั้ง) ก็เป็นการตัดสินใจทางการเมืองในลักษณะหนึ่ง การทำความเข้าใจในปัจจัยเงื่อนไขของอรรถประโยชน์ทางการเมืองจึงมีแนวทางการพิจารณา ดังต่อไปนี้

8.1 การวิเคราะห์ประชาชนระดับปัจเจกบุคคล เป็นการพิจารณาถึงปัจจัยเงื่อนไขของอรรถประโยชน์ทางการเมืองประเภทใดที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตัวแทน สามารถพิจารณาจากฐานคติทางทฤษฎี ดังนี้

8.1.1 ทฤษฎีปัจจัยกำหนด (กลุ่มก้อนเดียวกัน) ได้แก่ ความเป็นญาติสนิท ความเป็นเครือญาติ ความเป็นเพื่อน ความเป็นกลุ่มเพื่อน การเป็นสมาคมเดียวกัน ฯลฯ เหล่านี้อธิบายว่าหากผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกกลุ่มก้อนเดียวกัน สมาชิกอื่นย่อมให้ความสำคัญในการตัดสินใจเลือกในระดับต้นๆ

8.1.2 ทฤษฎีจิตวิทยา ได้แก่ ศรัทธาในความมีบุญคุณ ศรัทธาในอุดมการณ์ ความผูกพันเคยพึ่งพิงอิงอาศัย แพนคลับในewnักรการเมือง (FC) แพนคลับของพรรคการเมือง (FC) ฯลฯ เหล่านี้อธิบายว่าเงื่อนไขเหล่านี้หากผู้สมัครรับเลือกตั้งได้สร้างสิ่งเหล่านี้ให้กับผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งย่อมจะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัครบุคคลนั้น

8.1.3 ทฤษฎีแลกเปลี่ยน อาจใช้ทฤษฎีความต้องการ 5 ลำดับ Maslow ได้แก่ ความต้องการด้านร่างกายหรือด้านกายภาพ ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงและความภาคภูมิใจ ความต้องการความสมบูรณ์ของชีวิต ฯลฯ กล่าวคือหากผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หยยยื่นสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งวัตถุและไม่ใช่วัตถุแก่ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจนเกิดความพอใจประทับใจ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีโอกาสดตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งบุคคลนั้น

8.1.4 ทฤษฎีสำนึกเชิงเหตุผล ได้แก่ คุณค่าจากนโยบายสาธารณะ คุณค่าต่ออุดมการณ์ทางการเมือง คุณค่าจากความมั่นคงของรัฐ ฯลฯ การที่ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งได้ใช้วิจารณ์ญาณอย่างทอ่งแท้ถึงผลประโยชน์สูงสุดของการตัดสินใจเลือกสิ่งเดียว จากสิ่งที่มีอยู่หลายสิ่ง เขาย่อมจะเลือกที่เขาเห็นว่าได้ประโยชน์

สูงสุดต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ ดังนั้นพรรคการเมืองใดหรือแนวนโยบายพรรคการเมืองใดจะเป็นต่อสังคม ส่วนร่วมประเทศชาติสูงสุดย่อมจะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนั้น

อย่างไรก็ตามการตัดสินใจทางการเมืองของปัจเจกแต่ละคนย่อมใช้วิจารณญาณบนพื้นฐานสี่ทฤษฎี แบบผสมผสาน ขึ้นอยู่กับว่าทฤษฎีใดจะมีความเข้มข้นกว่า ดังนั้นเป็นหน้าที่ของผู้สมัครรับเลือกตั้งว่าจะมองทะลุ ทะลวงมากน้อยเพียงใด วิธีการรับรู้การให้ความสำคัญของบรรดาประชาชนทางการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งรูปแบบใดสามารถทำได้โดยกระบวนการวิจัย กระบวนทำโพล เป็นต้น

8.2 การเตรียมการก่อนเข้าสู่อำนาจทางการเมือง อำนาจเป็นใหญ่ในโลกอำนาจทางการเมืองเป็น อำนาจในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ด้วยการจัดบริการสาธารณะให้เกิดความเป็นธรรม ยุติธรรม และเสมอภาค สูงสุด แต่การเข้าสู่อำนาจทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยก็มีระบบและกลไกของมันโดยเฉพาะผ่านกระบวนการ เลือกตั้ง ดังนั้นก่อนเข้าสู่อำนาจทางการเมืองตามกระบวนการประชาธิปไตย ผู้ประสงค์จะนำเสนอตนเองเป็น ตัวแทนประชาชน จึงควรดำเนินการดังนี้

8.2.1 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของปัจเจก ตามหลักการ 4 ทฤษฎี (ทฤษฎีปัจจัยกำหนด ทฤษฎีจิตวิทยา ทฤษฎีแลกเปลี่ยน และทฤษฎีสามัญญ์สำนักเชิงเหตุผล)

8.2.2 ออกแบบบรรดาประโยชน์ทางการเมือง (สิ่งเร้าให้ตัดสินใจเลือก) ออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการเมือง เช่น การเข้าไปเป็นญาติสนิท เป็นสมาคมเดียวกัน (ทฤษฎีปัจจัยกำหนด) ทำให้เกิด FC หรือ ทำให้ เกิดความเป็นบุญเป็นคุณ/นักบุญบาร์มี (ทฤษฎีจิตวิทยา) การเข้าไปช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ (ทฤษฎีแลกเปลี่ยน) การสร้างผลิตภัณฑ์ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง/ทางเลือกสาธารณะ (ทฤษฎีสามัญญ์สำนักเชิงเหตุผล)

8.2.3 ขับเคลื่อนการสื่อสารการเมือง โดยการกำหนดเป้าหมายว่าต้องให้เชื่อมั่นอย่างแรงกล้า ปราศจากความคลาดเคลื่อน (Error) ใดๆ เช่น การกำหนดแนวนโยบายบนพื้นฐานทางเลือกสาธารณะ การกำหนด กลยุทธ์การสื่อสารการเมือง (เข้าถึง เข้าใจ ศรัทธา ผูกพัน) การกำหนดช่องทางการสื่อสาร (Social Media, คน, แผ่นป้าย วิทยุ โทรศัพท์ ฯลฯ) การขับเคลื่อนการสื่อสารการเมือง (ทุกองค์พหุดำเนินการ)

8.2.4 ประเมินสถานการณ์เป็นระยะ โดยการติดตาม ตรวจสอบ ความเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงไป เป็นระยะด้วยการวิจัย โพล ผลสะท้อนข้อมูลจากทีมงาน ฯลฯ

8.2.5 ปรับเปลี่ยนแนวนโยบายสาธารณะเมื่อพบว่าไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของ ประชาชน ปรับเปลี่ยนแนวกลยุทธ์การสื่อสารการเมือง โดยยึดเป้าหมายเป็นสำคัญคือการสื่อสารให้เกิดความ เข้าใจอย่างถ่องแท้ในหมู่ประชาชน

8.3. การบริหารอำนาจทางการเมืองเพื่อจัดบริการสาธารณะ บทบาทของการเป็นรัฐบาลหรือ บทบาทของการเป็นผู้บริหารท้องถิ่นที่มีอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรด้วยการกำหนดและการขับเคลื่อนนโยบาย สาธารณะ ทั้งนี้ผลการดำเนินนโยบายสาธารณะต้องเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นและการแก้ปัญหา คุณภาพชีวิตของพลเมืองอย่างสูงสุด ซึ่งเป้าหมายของนโยบายสาธารณะควรจะเป็นนโยบายที่สร้างความมั่นคงของ มนุษย์ให้กับพลเมือง กล่าวคือประชาชนจำต้องมีความพึงพอใจในนโยบายสาธารณะนั้น (เป็นนโยบายที่อยู่ในใจ เสมอ)

8.3.1 วางหลักการกำหนดนโยบายสาธารณะบนฐานคติทฤษฎีอรรถประโยชน์ทางการเมือง เพื่อให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมในนโยบายสาธารณะ แนวนโยบายสาธารณะควรตั้งอยู่บนพื้นฐานอรรถประโยชน์ทางการเมืองฐานคติทฤษฎีสัญญะสำนึกเชิงเหตุผล (Consciously Rational Theories)

8.3.2 การออกแบบแนวนโยบายสาธารณะในการจัดบริการสาธารณะ ภาครัฐหรือผู้บริหารท้องถิ่นมักจะวางกรอบแนวนโยบายการจัดบริการสาธารณะไว้สามหลักการ ดังนี้

1) แนวนโยบายระยะสั้น (ผู้เขียนเรียกว่านโยบายสามวันลิ้ม) เป็นการให้บริการประชาชนในระยะสั้นๆ ซึ่งอาจเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การบริหารเป็นแบบนี้สร้างความพึงพอใจกับประชาชนในระยะสั้น แนวทางประเพณีนิยมขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ ส่วนใหญ่มักเป็นค่านิยมของคนในพื้นที่ เช่น การไปร่วมงานบุญประเพณี การบริจาคทรัพย์ การสร้างสาธารณะกุศล การช่วยเหลือสาธารณะประโยชน์เบื้องต้น ฯลฯ

2) แนวนโยบายระยะปานกลาง (ผู้เขียนเรียกว่านโยบายสามเดือนลิ้ม) เป็นแนวทางการบริหารยุคเดิมตามประเพณีการบริหาร เช่น คิดโครงการการตามใจผู้บริหาร โครงการไม่ได้เกิดประโยชน์มากนัก โครงการเสร็จแล้วก็ล้มเลิก โครงการเสร็จแล้วเสร็จเลยไม่มีการดำเนินการอย่างอื่นให้ต่อเนื่อง

3) แนวนโยบายระยะยาว (ผู้เขียนเรียกว่านโยบายอยู่ในใจเสมอ) เป็นแนวทางการบริหารที่สร้างความผูกพันไปตลอด โดยนโยบายสาธารณะนั้นเมื่อสิ้นสุดแล้วต้องผันทำให้กลายเป็นงานประจำ (Routine) โดยเน้นทุกภาคส่วน เช่น สังคม เศรษฐกิจ การเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของ ปากท้อง ความปลอดภัยในสังคม การได้รับเกียรติเชิดชู สิทธิและเสรีภาพ เป็นต้น

การออกแบบแนวนโยบายสาธารณะทั้งสามหลักการนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นในรัฐบาลหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาแล้วแนวนโยบายระยะยาวหรือนโยบายอยู่ในใจเสมอควรจะได้รับการหยิบยกมาดำเนินการอย่างกว้างขวางและครอบคลุมทุกภาคส่วนของรัฐซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนานโยบายสาธารณะที่สอดคล้องกับปัญหาของประชาชนอย่างแท้จริงและผลของนโยบายสาธารณะนั้นจะมีความมั่นคงยั่งยืนเพราะได้ถูกถ่ายทอดเป็นงานประจำแล้วนั่นเอง ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of belonging) โดยตัวแสดงที่สำคัญคือ ผู้บริหารภาครัฐ ภาคราชการ และภาคประชาชน (Kanapol R. and others., 2017: 54-55) โดยเฉพาะรูปแบบการปกครองท้องถิ่นแบบใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจโลกส่งผลให้มีการบริหารกิจการท้องถิ่นและรัฐ มีผู้มีส่วนร่วมมากขึ้น (Kogpho P., 2017 : 122)

นอกจากนั้นแล้วการบริหารอำนาจทางการเมืองเพื่อจัดบริการสาธารณะให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืนแล้ว ผู้บริหารภาครัฐหรือผู้บริหารท้องถิ่นจำเป็นต้องทำการสื่อสารการเมืองกับภาคประชาชนเป็นระยะๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจเป็นอย่างดี ด้วยการประเมินสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็น การประเมินภายใน ประเมินภายนอก การทำวิจัย ทำโพล เป็นต้น เพื่อติดตามผลการดำเนินนโยบายสาธารณะว่าสามารถแก้ไขปัญหาสารณะได้มากน้อยเพียงใด ควบคู่ไปกับการปรับปรุง คิดค้น และพัฒนานวัตกรรมนโยบายสาธารณะเพื่อการจัดบริการสาธารณะให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดด้วยการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษา ทำการศึกษาวิจัย การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน การจ้างบุคคลภายนอก (Out sourcing) มาทำแทน การส่งเสริมให้เกิดการแข่งขัน การถ่ายทอดภารกิจให้มืออาชีพดำเนินการ ฯลฯ และที่สำคัญพึงสำนึกและตระหนัก

อยู่เนืองๆ ว่า “นโยบายสาธารณะประเภทอยู่ในใจเสมอบนพื้นฐานยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี จะสามารถครองใจพลเมืองตลอดกาลนาน”

บทสรุป

จะเห็นได้ว่าการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งหากผู้มีอำนาจทางการเมืองไม่มีความเชื่อมโยงกับภาคประชาชนแล้ว ก็ไม่มีหลักประกันเลยว่า ผู้มีอำนาจทางการเมืองนั้นจะใช้อำนาจทางการเมืองในการจัดสรรทรัพยากรผ่านการจัดบริการสาธารณะที่จะตอบสนองความต้องการจำเป็นของพลเมืองได้เลย กระบวนการการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตยได้คำนึงถึงหลักการข้อนี้จึงมักกำหนดให้ การคัดสรรผู้เข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองจึงต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้งจากภาคประชาชนและมีวาระการดำรงตำแหน่งเพื่อเป็นหลักประกันความเชื่อมโยงกับภาคประชาชน แน่นนอนหลักการนี้ผู้ใช้อำนาจเมืองจึงควรกำหนดและขับเคลื่อนแนวนโยบายสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการประชาชนผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งเลือกเขาเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวแทนนั่นเอง การเมืองตามวิถีประชาธิปไตยจึงเป็นการเมืองที่มีหลักประกันการออกแบบการจัดบริการสาธารณะที่ตรงตามความต้องการของภาคประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- การุณย์ คล้ายคลึง. (2550). ปัญหาการซับซ้อนของอำนาจหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่. ภาคนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เกล ดี. เนส และพีริลลิตี คำนวนศิลป์. (2552). ความท้าทายและความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นยุคใหม่. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 2(4), 9 - 22.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2552). การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น: รากฐานประชาธิปไตยและทิศทางสู่สังคมไทยในอนาคต. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 2(2), 1 - 14.
- ปิยธิดา โคกโพธิ์. (2560). “การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคอนกลาง อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม”. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 10(2), 110-126.
- มงคล เทียนประเทืองชัย. (2557). “แนวคิดเรื่องความยุติธรรมทางสังคมในพุทธปรัชญาเถรวาท”. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 21(2), 165-192.
- ระพีพร คณะพล, สัญญา เคนาภูมิ และ ยุภาพร ยุภาศ. (2560). “นวัตกรรมการสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางการบริหารงานท้องถิ่นในจังหวัดนนทบุรีศาสตร์ลุ่มแม่น้ำโขงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 10(3), 52-76.
- ศุภชัย ยาวะประภา. (2539). *การปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง : กลยุทธ์ในการเพิ่มคุณภาพบริการภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการปฏิรูประบบราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2557). “ปรัชญาการวิจัย: ปริมาณ คุณภาพ”. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์*, 3(4), 22-55.

- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองและแนวทางการพัฒนาวิถีประชาธิปไตยของประชาชนกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- สัญญา เคนาภูมิ. (2560). “แนวคิดอรรถประโยชน์ทางการเมือง”. *รัฐสภาสาร*, 65(5), 52-82.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2560). “อิทธิพลของอรรถประโยชน์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ประเทศไทย”. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 5(2), 17-38.
- อัครีมา พลกำจัต, ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ และ พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2560). “ธรรมนูญลุ่มน้ำภูมิ: ประชาธิปไตยฐานรากกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 10(1), 98-119.
- Almond, G.A. and Verba S. (1965). *The Civic Culture*. Boston: Little, Brown and Company Inc.
- Almond, Gabriel A. and Powell, G. Bingham. (1966). *Comparative Politics: A Development Approach*. Boston: Little,
- Bish, Robert L. (1971). *The Public Economy of Metropolitan Areas*. Chicago: Markham Publishing Company,
- Boramanan, N. (2004). *Local Government According to Constitution of the Kingdom of (1997)*. 3rd ed., Bangkok: Winyuchon.
- Editor. (2017). “Editorial”. *Parliament Journal*, 65(5).
- Hicken, D. A. (2010). The Politic and Economic Systems of Central and Local Governments in Southeast Asia. *Local Administration Journal*, 3(1), 1 – 16.
- Pye, L.W. (1966). *Aspects of Political Development*. Boston: Little, Brown and Company.
- Yinger M. (1962). *Religion Society and the Individual*. New York: The Macimilian Company.

Translated Thai References

- Kanapol R., Kenaphoom S. and Yupas Y. (2017). “Innovative of Building Local Administrative Partnerships in Mekhong Strategic Provinces of the Northeastern”. *Local Administration Journal*, 10(3), 52-76. (In Thai).
- Kenaphoom S. (2014). “Research Philosophy: Quantity Quality” *Journal of Political Science and Law*, 3(4), 22-55. (In Thai).
- Kenaphoom S. (2016). *Influence of Political Utility affecting the political Decision and Democratic Development Approach for People in Roi-Khean-Sara-Sin Provincial Group*. Bangkok: National Research Council of Thailand (Nation Funded by Fiscal Year 2016). (In Thai).
- Kenaphoom S. (2017). “Concept of Political Utility”. *Parliament Journal*, 65(5), 52-82. (In Thai).

- Kenaphoom S. (2017). “The Influences of Political Utility Affecting the Democratic Political Decision, Central Northeast, Thailand”, *Journal of MCU Peace Studies*, 5(2), 17-38. (In Thai).
- Klaiklueng K. (2007). *The complexity of authority for public services management in Suthep Sub-district Administrative Organization, Chiang Mai Province*. Thesis of Master degree of Public Administration, Chiang Mai University. (In Thai).
- Kogpho P. (2017). “Guidelines for Local Educational Management: A Case Study of Don Klang Sub-District Administration Organization, Kosum Phisai District in Maha Sarakham Province” *Local Administration Journal*, 10(2), 110-126. (In Thai).
- Ness, G. D. & Kamnuansilpa, P. (2010). The Challenges and Importance of Local Administration in a Global Age. *Administration Journal*, 2(4), 9 – 22. (In Thai).
- Polkamchad A., Chitniratna N., and Sirisatidkid P. (2017). “Phumi Watershed Charter: Grassroots Democracy and the Management of Natural Resource and Environment” *Local Administration Journal*, 10(1), 98-119. (In Thai).
- Puang-ngam, K. (2009). The Basis for Democracy and the Direction of Thai People in the Future. *Local Administration Journal*, 2(2), 1-14. (In Thai).
- Thianprathuangchai M. (2014). “The Concept of Social Justice in Theravada Buddhist Philosophy”, *Humanities Journal*, 21(2), 165-192. (In Thai).
- Yawaprapas S. (1996). *Continually Work Process Improvement; Strategies to Increase the Quality of Government Services*. Bureaucratic reform committee, Office of the Prime Minister. (In Thai).